

Katalog

EESSÕNA

Kataloogi eesmärgiks on koondada välitööde käigus dokumenteeritud objektid Tallinnas, Helsingis, Kuopios ja Kopenhaagenis. Tallinna osa kataloogist keskendub nõukogudeaegsete korterelamute ühiskasutatavatele ruumidele, keldri-, pööningu- ja nullkorrustel, millel on olnud mitmekesine igapäevane kasutus ning toob esile kolm varjumiskoha pilootprojekti. Helsingi, Kuopio ja Kopenhaageni näited käsitlevad tsiviilkaitse varjendeid ja varjumiskohti. Kataloog kajastab fotomaterjali abil külastatud objektide ruumilist olemust ja keskkonda. Iga objekti juures on esitatud täiendav informatsioon, sealhulgas varjumiskoha või varjendi mahutavus ning selle igapäevane ristikasutus. Andmed põhinevad kohapealsetel külastustel, vestlustel elanikega ning avalikult kättesaadavatel allikatel.

Nõukogudeaegsed ühisruumid Tallinnas

J. SÜTISTE TEE 34,
MUSTAMÄE, TALLINN

Ehitusaasta: 1970
Arhitekt: Tiiu Argus
Ehitusprotsess: kooperatiiv
Projekt: eriprojekt
Pööning: pesukuivatusruumid
igale trepikojale
Kelder: kaks töökoda, kolm
nullruumi, peosaal, köök, kaks
lagunenud ja üks säilinud
saun koos eesruumi ja bassei-
niga, haldusruumid, arhiiv,
kontor ning kaks erastatud
ruumi
Korteriühistu koosoleku
asukoht: peosaal

Kuvatõmmis Google Earth.

1

2

3

4

5

6

1. Basseiniga sauna eesruum
4. Leiliruum

2. Sauna eesruum
5. Nullruum

3. Peosaal
6. Pesukuivatusruum pööningul

7

8

9

10

7. Köök peosaalis
10. Ühistu esimehe kolaruum

8. Kunagine sauna eesruum,
tänapäevane nullruum

9. Töökoda

TRUMMI TN 4, NÕMME,
TALLINN

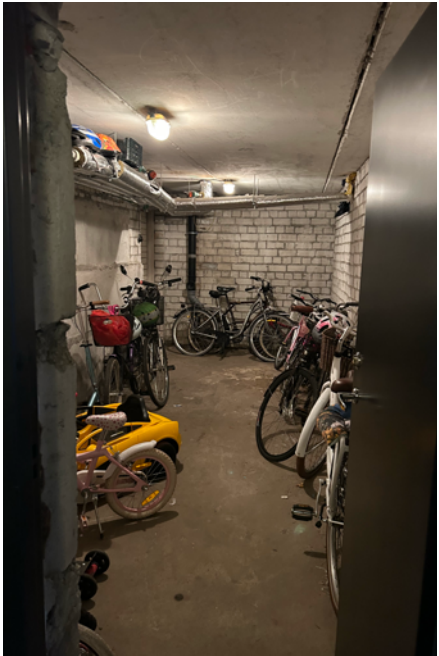
Ehitusaasta: 1980
Arhitekt: Miia Masso
Ehitusprotsess: trepikoda 1
kooperatiiv, trepikoda 2 riiklik
Projekt:
tüüpprojekt G–II–2–6–77
(Masso maja)
Pööning: puudub
Kelder: keldriboksid, kaks
sauna koos eesruumide ja bas-
seiniga, peoruum, köök, ratta-
hoidla
Korteriühistu koosoleku
asukoht: sauna eesruum

Kuvatõmmis Google Earth.

1

2

3

4

5

6

1. Baarilett peoruumis
4. Leiliruum 1

2. Jalgrattaruum
5. Leiliruum 2

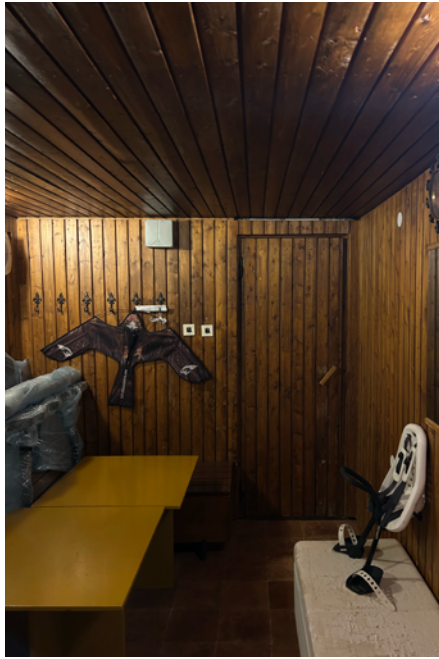
3. Köök
6. Peoruum

7

8

9

7. Peorum

8. Peorumi kamin

9. Sauna eesruum

SAHA TN 23, NÕMME,
TALLINN

Ehitusaasta: 1972
Arhitekt: Rein Kersten
Ehitusprotsess: kooperatiiv
Projekt: eriprojekt
Pööning: puudub
Nullkorrus: keldriboksid ja lagunenud saun koos ees-ruumiga. Nullkorrusel asus varem majapood, tänaseks on need ruumid kasutusel korteritena
Korteriühistu koosoleku asukoht: sauna eesruum

Kuvatõmmis Google Earth.

1

4

1. Sauna eesruum
4. Tualett

2

2. Pesemisruum

3

3. Tulekahjus kannatada saanud leiliruum

VASE TN 11, KESKLINN,
TALLINN

Ehitusaasta: 1972
Arhitekt: Laur Saksakulm
Ehitusprotsess: kooperatiiv
Projekt: eriprojekt
Pööning: kinoruum, ühisala,
katuseterrass
Kelder: keldriboksid,
pesuköök, endine saunaplokk
koos leiliruumi, pesemis- ja
puhkeruumiga, remonditöökoda
ja kütteruum
Korteriühistu koosoleku
asukoht: ühisruum pööningul

1

2

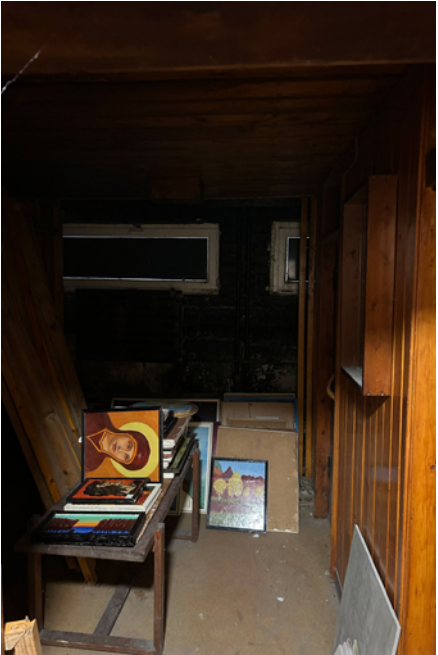
3

4

5

6

1. Katuseterrass
4. Ajutine kinoruum pööningul

2. Ühisala pööningul
5. Pesuköök

3. Keldriboksid
6. Sauna eesruum

TATARI TN 45, KESKLINN,
TALLINN

Ehitusaasta: 1991
(projekteeritud 1968)
Arhitekt: Tõnu Kull
Ehitusprotsess: riiklik,
Ministrite Nõukogu
autobaasi töötajatele
ja valitsuse liikmetele
Projekt: eriprojekt
Pööning: puudub, kuid elanikel
on ligipääs katuseterrassile
Kelder: keldriboksid, toimiv
saun koos eesruumiga
Korteriühistu koosoleku
asukoht: sauna eesruum

1

2

3

4

1. Sauna eesruum
4. Koridori ühisala

2. Keldriboksid

3. Katuseterrass

**PIHLAKA TN 32, NÕMME,
TALLINN**

Ehitusaasta: 1968

Arhitekt: teadmata

Ehitusprotsess: kooperatiiv

Projekt: eriprojekt

Pööning: pesukuivatus-
ruum, kontor, toimiv saun
koos eesruumiga, kaks
katusebasseini

Kelder: keldriboksid,
pesuköök, remonditöökoda,
ühistu laoruumid, peosaal
koos köögiga

Korteriühistu koosoleku

asukoht: sauna eesruum

1

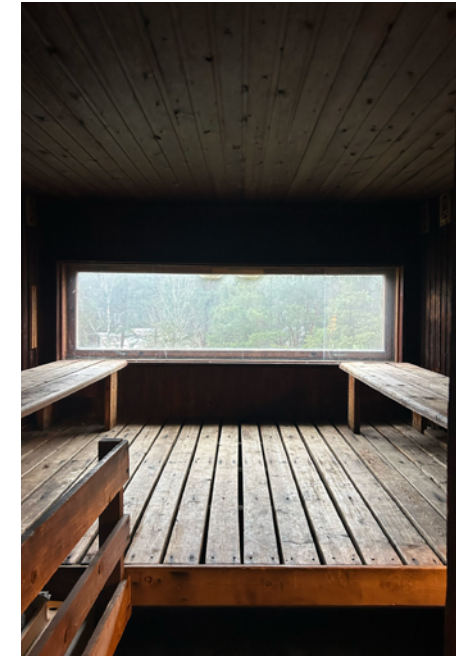
4

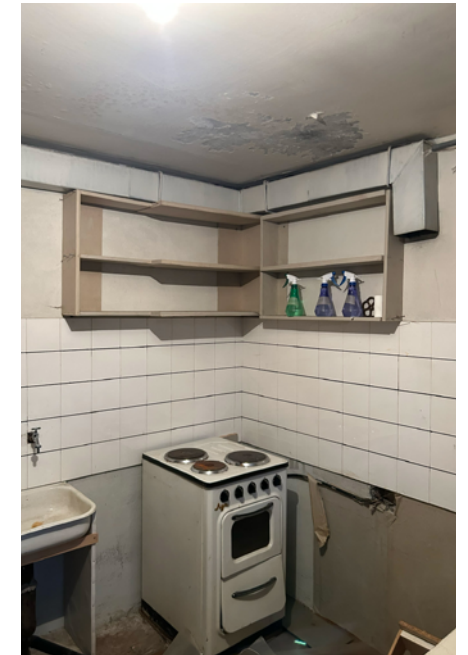
2

5

3

6

1. Pihlaka basseinid 90ndatel
4. Peosaal

2. Tänapäevaks suletud basseinid katusel
5. Jalgrattaruum

3. Leiliruum
6. Peosaali köök

7

8

9

10

11

7. Pesukuivatusruum põõnigul
10. Trepikoda

8. Puutöökoda
11. Ühistu laoruum

9. Sauna eesruum

KOTZEBUE TN 7,
KALAMAJA, TALLINN

Ehitusaasta: 1885 (oletatav, Riikliku ehitisregistri info)
Arhitekt: teadmata
Projekt: eriprojekt (sarnaneb Vase tn 11 korterelamule)
Pööning: kaks elanike asjadega täitunud pesukuivatusruumi ja pääs katusele
Kelder: keldriboksid ja mitu nullruumi ilma kindla funktsioonita
Korteriühistu koosoleku asukoht: keldri nullruum

1

2

3

4

5

1. Pesukuivatusruum 2
4. Nullruum keldris 2

2. Nullruum keldris
5. Pesukuivatusruum 1

3. Nullruum keldris 1

**KALURI TN 6, KOPLI,
TALLINN**

Ehitusaasta: 1970
Arhitekt: Eesti Projekt –
M. Port, R. Urb, R. Liiberg
ja Ü. Elland
Ehitusprotsess: riiklik
Projekt: tüüpprojekt 1–317
Kelder: keldriboksid ja liiva
ning killustikuga täidetud
nullruumid
Korteriühistu koosoleku
asukoht: trepikojas või õues

1

2

1. Sissepääs nullruumi

2. Kasutamata nullruum keldris

Pilootprojektid Tallinnas

KIRSI TN 3, KRISTIINE,
TALLINN

Ehitusaasta: 1974
Ehitusprotsess: kooperatiiv
Projekt: tüüpprojekt 111–121
Varjumiskoht: rajatud
keldrikorrusele 2023. aastal
väljaehitamata ruumi,
mitteavalik, mõeldud vaid
kortermaja elanikele,
igapäevaselt lukustatud,
riskasutus puudub

Kuvatõmmis Google Earth.

1

2

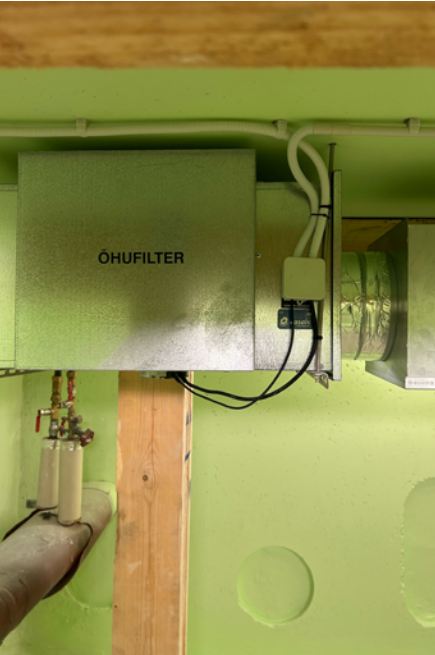
3

4

5

6

1. Varjumiskoha neonroheline värvivalik
4. Varuväljapääs

2. Generaator
5. Vesi

3. Varjumiskoha käimlate lahendus
6. Värske õhk

VINDI TN 9, KRISTIINE, TALLINN

Ehitusaasta: 1970
Ehitusprotsess: riigilt raudtee töölistele
Projekt: tuvastamata
Varjumiskoht: rajatud keldrikorrusele 2023. aastal väljaehitamata ruumi, mitteavalik, mõeldud vaid kortermaja elanikele, igapäevaselt lukustatud, kasutatakse ühistukoosolekuks

Kuvatõmmis Google Earth.

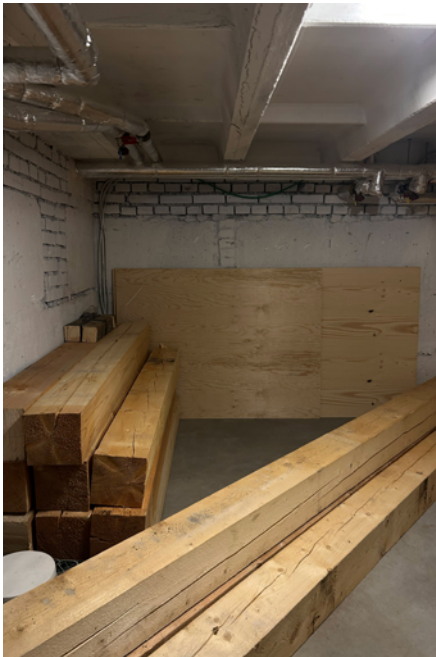
1

2

3

4

5

6

1. Generaator
4. Ladu keldrikorruse ettevalmistamiseks vajaminevate materjalidega

2. Konstruksioon lae toestamiseks
5. Tualett

3. Söögiala
6. Varjumiskoht

KARI TN 26,
PELGURANNA,
TALLINN

Ehitusaasta: 1963
Ehitusprotsess: riiklik
Projekt: tüüpprojekt 1–317
Varjumiskoht: rajatud
keldrikorrusele 2023. aastal
väljaehitamata ruumi,
mitteavalik, mõeldud vaid
korterimaja elanikele,
igapäevaselt lukustatud,
riskasutus puudub

Kuvatõmmis Google Earth.

1

1. Varjumiskoht 1

2

2. Varuväljapääs

3

3. Varjumiskoht

Soome – varjendid ja varjumiskohad

ITÄKESKUSE UJULA

Aadress: Olavinlinnantie 6,
Helsinki, Soome
Tüüp: avalik varjend
**Mahutavus sõjalise
konflikti ajal:** 3800 inimest
Igapäevane ristkasutus:
Itäkeskuse ujula on kaljusse
rajatud troopilise kliimaga
ujula- ja spordikompleks, kus
on kolm basseini, kaks
veeliumäge, kuus sauna
ja jõusaal

1

2

3

1. Basseinid

2. Vaade rõdul

3. Sisenedes varjendisse

ARENA CENTER
HAKANIEMI

Aadress: Miina Sillanpään
katu 2, Helsingi
Tüüp: avalik varjend
Mahutavus sõjalise
konflikti ajal: 6000 inimest
Igapäevane ristkasutus:
kohati 25 meetri sügavusel
maa all asuv spordi- ja vabaaja-
keskus, kus paiknevad kolm
suurt saalihoki ja -jalgpalli
väljakut, jõusaal, mängu-
väljakud ja kohvik

1

4

1. Laste mänguala
4. Saalihoki väljak

2

2. Jõusaal

3

3. Maa-alune käik varjendisse

KONTULA LUUPI
SISESKATEPARK

Aadress: Emännänpolku 1,
Helsinki, Soome
Tüüp: avalik varjend
Mahutavus sõjalise
konflikti ajal: 10 000 inimest
Igapäevane ristkasutus:
igapäevaselt on ruumid kasutsel
sel rulatajate ja BMX-sõitjate
poolt. Lisaks rulapargile paik-
nevad kalju sees noorte-
keskuse puutöökoda, loome-
ruumid ja jõusaal

1

4

1. Rulapark
4. Jõusaal

2

2. Trepid sügavusse

3

3. Noortekeskuse töökoda

VAPAAN TAITEEN TILA
(VABADE KUNSTIDE
RUUM)

Aadress: Vilhonvuorenkuja 15,
Helsinki, Soome
Tüüp: avalik varjend,
osa suuremast Katri Vala
suuremast varjendist
**Mahutavus sõjalise
konflikti ajal:** u 3000–
6000 inimest
Igapäevane ristkasutus:
Helsinki Kunstiülikooli
tudengitele mõeldud sündmus-
ja loomeroom, kus korralda-
takse näitusi, kontserte, eten-
dusi ja muid kultuuriüritusi

1

2

3

1. Maa-alune käik

2. Kontsert vabalaval

3. Loomeroom

**KIRA KODUKOHA
VARJUMISKOHT,
HELSINGI**

Aadress: Laivanvarustajankatu
10, Helsingi, Soome

Tüüp: varjumiskoht, mitme
korterelamu peale jagatud
keldriruum hoovis

**Mahutavus sõjalise
konflikti ajal:** u 100 inimest

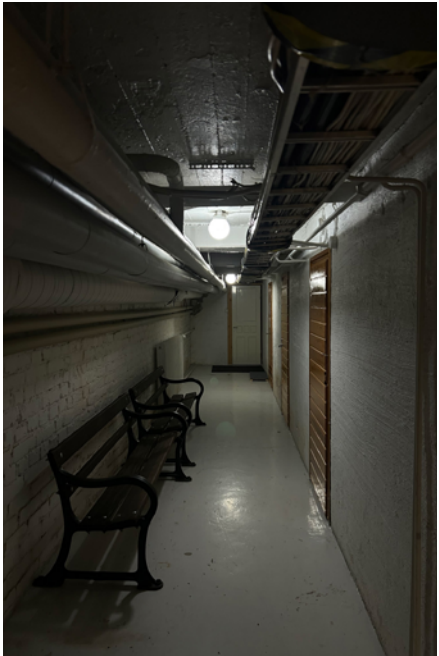
Igapäevane riskasutus:
maa-alune jagatud ruum on
sisustatud kahe saunaruumiga,
ühisala ja varjumiskohaga,
mis on igapäevaselt kasutusel
jalgrataste hoiuruumina

1

4

2

5

3

6

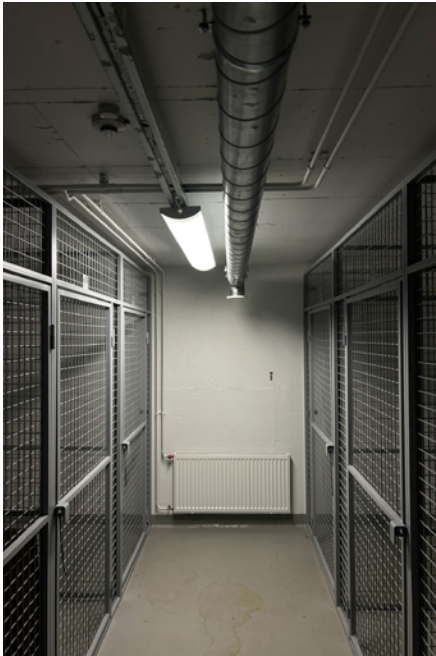
1. Sissepääs varjumiskohta
4. Korterelamu alune keldriruum

2. Koridor pääsuga saunaruumidesse
5. Korterelamu alune pesuruum

3. Varjumiskoht
6. Sauna eesruum

MATTI SOTSIAALELAMU
NULLKORRUS, HELSINGI

Aadress: Abraham Wetterin
tie 2, Helsingi, Soome
Tüüp: varjumiskoht
kortermaja nullkorrusel
Mahutavus sõjalise
konflikti ajal: u 100 inimest
Igapäevane ristkasutus:
nullkorrusel paiknevad kerg-
seintega panipaigad, mille
vaheseinte eemaldamisel on
võimalik võtta ruum
kasutusele varjumiskohana

1

2

3

4

1. Kergseintega keldriboksid
4. Värske õhk

2. Varjumiskoht

3. Vesi

LIPPUMÄE UJULA

Aadress: Petosentie 8,
Kuopio, Soome
Tüüp: avalik varjend
**Mahutavus sõjalise
konflikti ajal:** u 3000–
4000 inimest
Igapäevane ristkasutus:
ujula, saunad, saalihoki
väljakud ja jõusaal

1

2

1. Maa -alune käik

2. Ujula

LUOLA SPORDI-
JA ÜRITUSTE HALL

Aadress: Loistekatu 12,
Kuopio, Soome
Tüüp: avalik varjend
**Mahutavus sõjalise
konflikti ajal:** 7000 inimest
Igapäevane ristkasutus:
mitmeotstarbeline keskus,
mida kasutatakse igapäevaselt
spordi- ja üritustekeskusena
(kontserdid, seminarid, jõusaal,
spordivõistlused ning kooli-
ja vabaajategevused)

1

2

3

4

5

1. Varjendi uksed
4. Pickleball

2. Spordiväljakud
5. Lauatennis

3. Vaade fuajeest

KAIRE KORTERMAJA

Aadress: Luotsitie 18,
Kuopio, Soome
Tüüp: varjumiskoht
kortermaja keldrikorrusel
**Mahutavus sõjalise
konflikti ajal:** 50 inimest
Igapäevane ristkasutus:
keldrikorrusel paiknevad
pesupesemise ja kuivatamise
ruum, saun koos eesruu-
miga ning elanike panipaigad.
Pani-paigad on eraldatud
kergesti eemaldatavate puitvõ-
restikseintega, mis võimaldab
ruumi vajadusel kiiresti varju-
miskohaks muuta

1

4

2

5

3

6

1. Sauna eesruum
4. Jalgrattaruum
2. Varuväljapääs
5. Leil

3. Kergseintega keldriboksid varjumiskohas
6. Pesuruum

Taani–varjend Kopenhaagenis

OLIVERI STUUDIO

Aadress: Østre Anlæg park,
Kopenhaagen, Taani
Tüüp: Teise maailmasõja
aegne varjend
**Mahutavus sõjalise
konflikti ajal:** umbes
30–40 inimest
Igapäevane riskasutus:
Kopenhaageni linnavalitsus
pakub võimalust selliseid
varjendeid rentida. Oliveril
on varjendis 8 muusiku
peale jagatud helistuudio

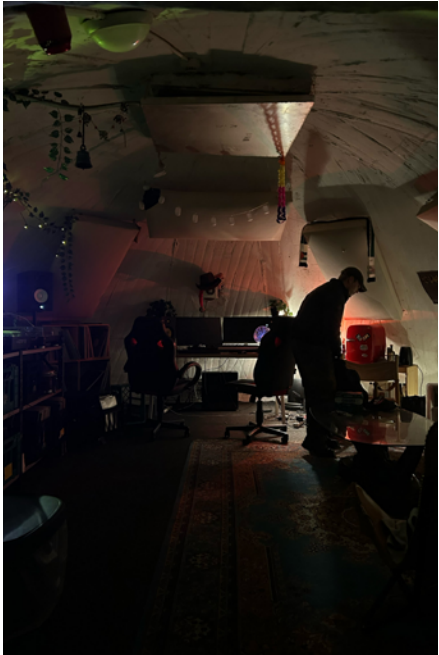
1

2

3

4

1. Sissepääs
4. Stuudio

2. Koridor

3. Varjendi uks

Ühiselt kaitstud.
Varjumiskohtade riskasutusviisid
nõukogudeaegsetes korterelamutes
Gert Christjanson

Kõik illustratsioonid on autori looming,
kui ei ole märgitud teisiti.

Graafiline disain:
Kättriin Reinart

Juhendajad:
Gregor Taul PhD
Pavle Stamenović PhD
Mariann Drell MA

Font:
Tüpokompanii
Turist

Paber: Munken Cream 90g

Tänu:
Kõigile objektide
omanikele ja vastuvõtjatele

Trükitud: Koopia Niini & Rauam

Eesti Kunstiakadeemia sisearhitektuuri osakond
Tallinn 2026